

ВІДГУК

рецензента, кандидата економічних наук, професора

Чернобай Ліани Іванівни

на дисертаційну роботу Свірського Юрія Васильовича

**на тему «РОЗВИТОК УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ШЛЯХОМ
ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю

073 «Менеджмент»

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Сучасна система управління характеризується складністю, багаторівневістю, зміною умов функціонування, зростаючими викликами в глобальному конкурентному середовищі. Зокрема, слід відзначити вплив інформаційно-комунікаційних технологій, перманентного осучаснення програмного забезпечення, інформаційних послуг як ядра 5-го технологічного укладу та зростання їх частки у створенні суспільної доданої вартості. На тепер відбувається поступальний перехід до формування глобальних інформаційних мереж із застосуванням інструментів штучного інтелекту. Відтак, ефективність компаній виявилась узалежненою від низки викликів: забезпечення сталого розвитку як цільової функції цивілізованого поступу, подолання наслідків пандемії Covid-19, політичної нестабільності в країнах, де працюють партнери, міграції талантів тощо. Зниження рівня невизначеності різних за природою та напрямком впливу факторів на діяльність компаній ставить перед менеджментом завдання їх детермінації з подальшим управлінським впливом. Особливого значення в такому контексті набуває використання цифрових технологій з метою розвитку управління бізнес-процесами. Означений підхід забезпечує створення нових можливостей для подальшого ефективного функціонування та розвитку компаній на висококонкурентному ринку.

Відтак, розвиток управління бізнес-процесами підприємства на засадах використання сучасних інструментів моделювання є своєчасним та актуальним.

Дисертаційна робота відповідає науковому напрямку кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва, а результати дослідження використано під час виконання науково-дослідних робіт кафедри, а саме: «Ресурсно-інформаційне забезпечення моделей розвитку національних економік та їх суб'єктів у глобальній економічній системі» (номер державної реєстрації 0121U108836) та «Аналітика та розвиток міжнародної економічної діяльності: методи реалізації, адміністративні інструменти, інноваційно-інвестиційні результати» (номер державної реєстрації 0125U001352).

Дисертаційна робота Свірського Юрія Васильовича виконана на актуальну тему, формує науковий базис та обґрунтовує економічну доцільність розвитку управління бізнес-процесами шляхом використання імітаційного моделювання.

1. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Ознайомившись із дисертаційною роботою, можна стверджувати про відповідність основних наукових положень, що виноситься на захист, сформульованій меті та завданням дослідження. В структурі дисертації та її основному змісті автором повною мірою відображаються визначені «об'єкт» та «предмет» дослідження.

Використання значної кількості методів дослідження підтверджує високий рівень обґрунтованості та достовірності отриманих автором наукових результатів, висновків та рекомендацій.

Після проведеного оцінювання роботи визначено відповідність наукових положень, висновків, пропозицій і рекомендацій, викладених у дисертації, встановленим стандартам обґрунтованості та достовірності.

2. Структура дисертаційної роботи та зміст її основних положень. Загальний обсяг дисертаційної роботи складає 215 сторінок, з них 177 сторінок формує основний текст роботи. Загалом робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та додатків, списку використаних джерел із 232 найменувань.

У першому розділі дисертаційної роботи «Теорія і практика управління бізнес-процесами шляхом імітаційного моделювання», першому підрозділі 1.1 «Ознаки розвитку управління бізнес-процесами» (с. 27-36) дисертант досліджує та конкретизує класифікацію бізнес-процесів (с. 27-21), уточнює трактування понять «бізнес-процес» (с. 28) та «розвиток управління бізнес-процесами» (с. 35-36). У підрозділі 1.2 «Застосування імітаційного моделювання як інструменту розвитку управління бізнес-процесами підприємства» (с. 36-48) автором розглядаються переваги і недоліки імітаційного моделювання як методу дослідження складних систем (с. 36-39) та особливості його застосування для виконання процесу (с. 44-48), конкретизується тлумачення розвитку управління бізнес-процесами на основі імітаційного моделювання (с.39). У підрозділі 1.3. «Принципи розвитку управління бізнес-процесами на основі імітаційного моделювання» (с. 48-56) дисертантом за результатами опрацювання джерельної бази виокремлено та обґрунтовано застосування такі принципів: системного підходу; аналізу та моделювання; оптимізації та пошуку ефективних рішень; неперервного вдосконалення; гнучкості; залучення зацікавлених сторін до управління бізнес-процесами; перманентного моніторингу; комунікування і взаємодії; навчання та розвитку.

У другому розділі «Аналізування та оцінювання рівня розвитку управління бізнес-процесами на основі імітаційного моделювання», п. 2.1. «Аналізування імітаційних моделей, які застосовуються в управлінні бізнес-процесами» (с. 60-73) розглянуто окремі приклади імітаційних моделей, найбільш широко описані науковцями (с. 60-62), проаналізовано їх спільні та відмінні ознаки (с. 63-73). У п. 2.2 «Аналізування емпіричних даних, які

характеризують рівень розвитку управління бізнес-процесами на основі імітаційного моделювання» (с. 74-92) встановлено ключові вектори застосування імітаційних моделей (с. 74, рис. 2.1) та виокремлено показники, які найчастіше виступають об'єктами імітаційних моделей (с. 78, рис. 2.3, с. 80, рис. 2.5, с. 85, рис. 2.7, с. 87, рис. 2.8, с. 89, рис. 2.9). У п. 2.3 «Фактори, які впливають на ефективність застосування імітаційного моделювання в управлінні бізнес-процесами підприємства» (с. 92-104) наведено перелік факторів та результати оцінювання значущості їх впливу (с. 92-97) та проведено кластеризацію факторів (с. 97-104) з метою виявлення патернів їх поведінки.

У третьому розділі дисертаційного дослідження «Імітаційне моделювання як основа системного підходу до розвитку управління бізнес-процесами підприємства», п. 3.1. «Системний підхід до використання імітаційного моделювання для розвитку управління бізнес-процесами підприємства» за результатами проведеного автором дослідження розроблено системний підхід на основі еkleктичної імітаційної моделі (с. 109-110), представлено технологію формування такої моделі (с. 115, табл. 3.1) та деталізовано модель виробничих процесів, що використовує системи масового обслуговування та черги, моделі планування ресурсів та виробничого графіка, які базуються на оптимізаційних алгоритмах, а також моделі попиту на продукцію та маркетингових стратегій – так зване агентне моделювання. (с. 116-133). У п.3.2. «Моніторинг рівня розвитку управління бізнес-процесами підприємства» (с. 134-148) дисертантом застосовано морфологічно-сценарний аналіз як аналітичний інструмент удосконаленого методу моніторингу рівня розвитку управління бізнес-процесами підприємства. Автором представлено результати моделювання альтернативних сценаріїв активності факторів, які впливають на результативні показники, з використанням морфологічного графу (с. 135-148). У п.3.3. «Регулювання системи управління бізнес-процесами на основі імітаційного моделювання» (с. 148-169) представлено механізми

регулювання (с. 149, рис. 3.6), покладені в основу розвинутих положень щодо регулювання системи управління бізнес-процесами на основі імітаційного моделювання, і сформовано матрицю відповідності механізмів регулювання секторам об'єкта регулювання (с. 167, табл. 3.6).

3. Основні наукові результати дисертації. Усі ідеї, викладені у дисертації та наукових публікаціях, є результатом власної праці автора і відображають його особистий внесок у дослідження. Аналіз роботи підтверджує наявність елементів наукової новизни.

У дисертації *вперше* розроблено системний підхід до використання еклектичної імітаційної моделі, орієнтований на розвиток управління бізнес-процесами, адаптування підприємства до умов невизначеності під впливом змінних факторів та ризиків бізнес-середовища, аналізування проблем розвитку, продукування оптимальних рішень та планування їх реалізації (с.108-133).

Важливим науковим здобутком дисертанта є удосконалений метод моніторингу рівня розвитку управління бізнес-процесами підприємства з використанням морфологічно-сценарного аналізу, який дозволяє порівнювати різні альтернативні стратегії управління бізнес-процесами, оцінювати їхні переваги та недоліки перед прийняттям рішень, слугує ефективним аналітичним інструментом (с. 134-148); уточнене трактування сутності понять «бізнес-процес» (с. 28) і «розвиток управління бізнес-процесами» (с. 35-36); положення щодо регулювання системи управління бізнес-процесами на основі імітаційного моделювання, які базуються на матриці відповідності механізмів регулювання секторам об'єкта регулювання (с. 167); розвинута система факторів впливу на управління бізнес-процесами з використанням імітаційного моделювання, згрупованих у кластери з метою виявлення патернів (с. 92-104).

4. Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих авторкою дисертації наукових працях. Всі результати дисертації, які містять елементи наукової новизни, отримані автором самостійно. За наявності співавторства у наукових публікаціях, використані у дисертаційній роботі лише ті ідеї й положення, що є результатом особистого внеску автора.

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій, що сформульовані у дисертації, забезпечено використанням матеріалів наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців. Дисертація представляє собою завершену наукову працю, в якій зміст відповідає поставленій меті.

Основні результати дисертаційної роботи та усі елементи наукової новизни достатньо аргументовані та опубліковані в 11 наукових працях, зокрема, 2 статті опубліковано у наукових періодичних виданнях інших держав, 4 статті із загального переліку публікацій представлено у фахових виданнях України, 5 публікацій надруковано у збірниках тез наукових конференцій.

Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають автору право публічного захисту дисертації.

5. Практичне значення результатів дослідження. Отримані результати досліджень, представлені у дисертації, мають практичну цінність та впроваджені у навчальний процес. Матеріали дисертаційної роботи Свірського Ю.В. використовуються у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання дисципліни «Процесно-структурований менеджмент» (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент») (довідка № 67-01-552 від 24.04.2025р. представлена у додатку дисертації).

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у розробленні методичного інструментарію щодо розвитку управління бізнес-процесами шляхом імітаційного моделювання, що базується на оперативних

та стратегічних потребах підприємств, а також конкретних наявних та доступних інструментах для їх безпосереднього використання. Авторські розробки (система факторів, які доцільно брати до уваги в управлінні бізнес-процесами шляхом імітаційного моделювання; системний підхід до розвитку управління бізнес-процесами на основі використання еклектичної імітаційної моделі; метод моніторингу рівня розвитку управління бізнес-процесами підприємства; положення щодо регулювання системи управління бізнес-процесами на основі імітаційного моделювання) отримали схвалену позитивну оцінку та впроваджені на підприємствах, що підтверджено відповідними довідками про впровадження ТОВ “ВИДАВНИЧИЙ ДІМ “УКРПОЛ” та ТОВ “ДЮНА-ВЕСТА”, які представлено у додатках дисертації.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Поряд із визначеним науковим доробком дисертанта, в цілому позитивно оцінюючи дисертацію, слід виділити деякі зауваження та дискусійні положення.

1. У Розділі 1, п.1.1. «Ознаки розвитку управління бізнес-процесами» ретельно досліджено процесний, системний та функціональний підходи до управління (стор. 25 і 30). У той же час, науковою школою Національного університету «Львівська політехніка» розвинуто концепцію процесно-структурованого менеджменту, а загальновідомими у вивченні бізнес-процесів підприємства є також ситуаційний та поведінковий підходи. Рекомендовано доповнити результати дослідження вказаними підходами.

2. На с. 74, рис. 2.1. представлено «Вектори застосування імітаційних моделей», а саме: виробництво, телекомунікації, фінансові послуги, логістика і торгівля, енергетика. З наведеного тексту не зрозуміла логіка застосування терміну «вектор» до видів господарської діяльності підприємств. Доцільно коректно застосовувати терміни.

3. У Розділі 2, п. 2.3. автором проведена кластеризація факторів впливу на ефективність застосування імітаційного моделювання в управлінні бізнес-

процесами підприємства. Однак, з подальшого тексту дослідження не простежується використання результатів проведеної кластеризації факторів та урахування виокремлених факторів для цілей побудови еклектичної імітаційної моделі.

4. Удосконалений автором метод моніторингу рівня розвитку управління бізнес-процесами підприємства (Розділ 3, п.3.2.) представлено у формі морфологічно-сценарного аналізу як аналітичного інструменту та низки складових, таких як рівень структурності компанії, рівень її цифрової трансформації, системи мотивації тощо. Однак, при застосуванні означеного аналітичного інструменту згадані складові не використовувались. Рекомендовано конкретизувати взаємозв'язки між складовими та показниками, що їх описують.

5. В Розділі 3, п. 3.3. набуло подальшого розвитку положення щодо регулювання системи управління бізнес-процесами на основі імітаційного моделювання. Секторами об'єкта регулювання виступають: «система бізнес-процесів», «система управління бізнес-процесами» та «система імітаційного моделювання» (с. 167, табл. 3.6). У той же час, об'єктом моніторингу (Розділ 3, п.3.2.) виступає «рівень розвитку управління бізнес-процесами». Рекомендується узгодити різні об'єкти дослідження в системі управління бізнес-процесами підприємства для забезпечення наскрізності роботи.

7. Відповідність роботи встановленим вимогам. Дисертаційна робота Свірського Юрія Васильовича є оригінальною науковою працею, яка зосереджена на розв'язанні важливого наукового та практичного завдання, а саме – розвитку управління бізнес-процесами шляхом імітаційного моделювання.

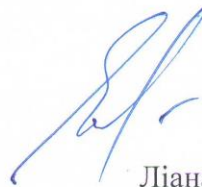
Тема дисертації є актуальною для сучасних умов функціонування підприємств. Поглиблене вивчення дисертації свідчить про її відповідність сучасним тенденціям у методології суспільних наук. Дисертація демонструє високий рівень ерудиції, містить висунуті на прилюдний захист важливі

наукові положення, теоретичні концепції, аналітичні розробки, економіко-математичні методи, обґрунтовані висновки і практичні рекомендації.

За своїм змістом, актуальністю, методами вирішення наукових проблем, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів, дисертаційна робота на тему *«Розвиток управління бізнес-процесами шляхом імітаційного моделювання»* відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінами та доповненнями та постанові Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» зі змінами та доповненнями. А її автор – *Свірський Юрій Васильович* заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» (галузь знань 07 – Управління та адміністрування).

Рецензент:

завідувач кафедри менеджменту
і міжнародного підприємництва
Національного університету
«Львівська політехніка»,
кандидат економічних наук, професор

Ліана ЧЕРНОБАЙ

Підпис засвідчую:

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»

Роман БРИЛИНСЬКИЙ